

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ทางเลือกของภรรยาหลวง ในการจัดการปัญหาความรุนแรงของครอบครัว กรณี สามีนอกใจภรรยา” เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงชีวิตของภรรยาหลวง ว่าเขายอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเพียงใด ต้องรับรู้และเผชิญกับความรุนแรงตลอดจนทางเลือกที่จะจัดการปัญหาได้อย่างไร โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case study) รวมทั้งนำเสนอกรณีตัวอย่าง 10 กรณี เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างเป็นการวิเคราะห์ และประเมินผลประสบการณ์ต่างๆ ในภาพรวม เพื่อให้เห็นสถานการณ์ของชีวิตแต่ละคน และเป็นอุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทและมีสติ ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาการรับรู้และเผชิญปัญหาของภรรยาหลวง จากการที่สามีนอกใจไปมีผู้อื่นอื่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบความรุนแรงในชีวิตคู่และผลกระทบต่อสถานภาพของภรรยาหลวงจากกรณีที่สามีนอกใจภรรยา
3. เพื่อศึกษาทางเลือกในการจัดการปัญหาของภรรยาหลวงจากการที่ถูกสามีทอดทิ้งนอกใจไปมีผู้อื่นอื่น ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1.เมื่อสามีนอกใจไปมีผู้อื่นอื่น ภรรยาต้องรับรู้และเผชิญปัญหาในชีวิตคู่

ถ้าพูดถึงการแต่งงานนั้น มีความหมายยิ่งใหญ่ต่อชีวิตคู่ ในแต่ละคนคู่จะคละคล้าด้วยความทุกข์และความสุข นี่คือสัจธรรมของชีวิตสมรส ชี้อัดให้เห็นถึงกฎแห่งกรรมของแต่ละคน เป็นการรู้ว่าชีวิตนี้ไม่เที่ยงแท้ ผู้ใดก็ตามที่ยอมรับความเป็นอนิจจังของชีวิต และตั้งสติได้กับความผันแปรในชีวิตสมรส ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับความสำเร็จและยืนหยัดในชีวิตคู่ได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง การใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ไม่ได้จบลงที่การรักกันจนถือน้ำเพื่อยอดทอง กระบองยอดเพชรเสมอไป สำหรับบางคู่ การที่จะเข้าถึงชีวิตคู่เป็นเรื่องยาก เวลาและการศึกษาใจกันเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่จะมาอยู่ด้วยกัน แต่แน่นอนว่าการอยู่ด้วยกันมานานก็นำมาซึ่งความเบื่อ แต่ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบ ความเข้มแข็งและความรักที่มีต่อคนในครอบครัวนั้นมากน้อยเพียงใด

โดยเฉพาะผู้เป็นสามีและเมื่อเกิดปัญหาสามีนอกใจขึ้นความไว้วางใจต่อสามีจะน้อยลง ความระมัดระวังในการปกครองชีวิตคู่จะมีมากขึ้น

เมื่อรู้ว่าสามีของตนไปมีความสัมพันธ์พิเศษกับผู้หญิงคนอื่น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะเป็นความรู้สึกที่เลวร้ายที่สุดในชีวิต บางคนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตาย ภรรยาจะเสียใจที่พบว่าคู่ของตนไม่ซื่อสัตย์ต่อความรัก ความเชื่อใจที่มีต่อกันก็จะหมดไป ความรู้สึกต่อนั้นก็คือ สามีไม่ได้รักเราเสียแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นจากการนอกใจเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาอย่างรุนแรง แต่ก็มีสามีบางคนที่บอกว่าการไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนอื่นนั้นเป็นเรื่องเล่นๆ ในชีวิตประจำวัน และไม่ใช่เป็นเรื่องใหญ่ แต่การที่สามีนอกใจแบบชั่วครั้งชั่วคราวในกรณีนี้ภรรยาจะไม่ติดใจและรับได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับบุคคลที่สามมีความผูกพันทางใจต่อกัน นำมาซึ่งปัญหาการแตกแยก การหย่าร้างระหว่างสามีภรรยาจะเกิดขึ้น เรื่องนอกใจที่เกิดขึ้นย่อมมีผลบั่นทอนการใช้ชีวิตคู่ สิ่งที่เกิดขึ้นจะรับรู้และเข้ามาอย่างกะทันหัน ความสัมพันธ์ระหว่างกันจึงมีรอยแผลเป็นที่ลบไม่ออกและจะฝังใจเกี่ยวกับความไม่ซื่อที่คู่ของตนกระทำเรื่องนอกใจ จะติดอยู่ในใจไปนาน กระทั่งตลอดชีวิตก็ว่าได้สำหรับในบางราย ภรรยาเกือบทุกคนเมื่อสามีกระทำเรื่องนอกใจ ภรรยาอาจจะให้อภัย และรับได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น คือมีลูกเข้ามาผูกมัด ทำให้ภรรยาจึงมีความอดทนในการใช้ชีวิตคู่ได้มากกว่าผู้ชาย และสามารถมาเริ่มต้นกันใหม่ได้เสมอ โดยปรับปรุงความสัมพันธ์และอยู่ด้วยกันต่อไปจนแก่เฒ่าได้ แต่ถ้าเป็นฝ่ายหญิงที่กระทำเรื่องนอกใจสามี ส่วนมากผู้ชายจะไม่เป็นฝ่ายอดทนและรับไม่ได้กับการกระทำแน่นอนว่าภรรยาที่ประสบปัญหาสามีนอกใจ เมื่อทราบว่าสามีไปมีผู้หญิงอื่นแล้ว การที่จะให้ภรรยามีความไว้วางใจสามีแบบเดิมนั้นเป็นไปได้ยากเสียแล้ว หากต้องการสร้างความไว้วางใจขึ้นมาใหม่ สามีจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง รีบเดินออกจากความสัมพันธ์นั้น รีบตัดไฟเสียแต่ต้นลม ส่วนภรรยาที่ถูกสามีนอกใจก็จะต้องจัดการกับความกลัวและความสงสัยในอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเหมาะสม ความสงสัยจะลดลงได้ต่อเมื่อมีการเปิดเผยความลับหรือสิ่งที่ยึดฝ่ายหนึ่งไม่รู้มาก่อนเกี่ยวกับการนอกใจของสามีให้กระจ่างชัดแล้ว แต่จะเห็นได้ว่าแม้ว่าการนอกใจจะจบลงไปแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่หากไม่มีคำตอบที่ชัดเจนก็อาจกลายเป็นปัญหาค้างคาใจไปอีกนาน การพูดคุยกันให้กระจ่างจะทำให้เรื่องจบได้เร็วขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้น มันเหมือนจะมีรางบอกเหตุ เป็นสิ่งที่ภรรยาทุกคนจะรับรู้ด้วยสัญชาตญาณของตนเองในการจับผิดสามีได้ เมื่อสามีไปปันใจให้หญิงอื่น บางทีก็ติดต่อกันมานานปี ภรรยาร้อยทั้งรู้ รู้ดีแกล้งว่ากำลังเกิดอะไรขึ้นและอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เพียงแต่ภรรยาไม่ยอมรับว่ามีเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น แต่ตัวภรรยาเองก็มักจะเตรียมทำตัวทำใจยอมรับเรื่องที่เกิดขึ้นเพื่อให้เรื่องราวสงบ และเพื่อความสงบสุขภายในครอบครัว ทั้งยังเป็นการเลี่ยงความอับ

ยายขายหน้าทีเธอจะได้รับหากต้องเลิกกับสามี หรือเพียงเพราะเธอยังรักเขาอยู่ แต่อย่างไรก็ดี การรับรู้ปัญหาและเผชิญหน้ากับสามีในเรื่องดังกล่าวนี้ จำเป็นที่จะต้องกล้าพอที่จะเผชิญหน้า อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจว่าจะอยู่หรือแยกทาง แต่บางครั้งก็อาจจะตกลงกันได้ด้วยดี แต่การไม่ยอมเผชิญหน้ากันเช่นนั้น อาจเป็นเหตุให้ทั้งคู่ยิ่งห่างเหินกันจนไม่มีทางหวนกลับมาหากันได้เลยอีกต่อไป จากการที่สามีนอกใจภรรยา นั้น อาจจะเกิดมาจากส้นดานหรือความเป็นธรรมชาติทางเพศของผู้ชาย ซึ่งต้องมาควบคุมกันที่ฝ่ายผู้หญิง เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้ค่านิยมทางวัฒนธรรมที่กำหนดรูปแบบและความเหมาะสมของการแสดงออกเรื่องเพศเอาไว้ โดยที่วัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ซึ่งฝังรากอยู่ในสังคมไทยได้สร้างระบบมาตรฐานเชิงซ้อน (double standard) ขึ้นมาเพื่อควบคุมวิถีทางเพศของผู้ที่ด้อยกว่า คือผู้หญิงและภรรยา โดยที่ระบบนี้ยอมรับในความชอบธรรมของผู้ชายที่จะมีผู้หญิงได้หลายคน แม้จะไม่ถูกกฎหมายก็ตาม ในขณะที่ฝ่ายผู้หญิงจะถูกกลไกของวัฒนธรรม ศีลธรรม และกฎหมายเข้ามาจัดการควบคุม อาจจะเรียกได้ว่าการที่ผู้ชายนอกใจภรรยาเป็นสิ่งที่ไม่ร้ายแรงนั้น ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรฐานเชิงซ้อนในเรื่องเพศ ซึ่งได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างเสริมบารมีและอำนาจของผู้ชาย และใช้เป็นเครื่องมือจัดวางผู้หญิงเอาไว้ในทีในทางที่ควรจะเป็นคือในบ้าน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ง่ายต่อการปกครองของสามี จึงเห็นได้ว่าการที่สามีนอกใจภรรยาจึงไม่ใช่เป็นเพียงความพึงพอใจทางเพศแต่อย่างเดียว แต่มีแง่มุมของการจัดอำนาจภายในบ้านและครอบครัวด้วย ต่อมาเมื่อกฎหมาย ให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่ถูกสามีนอกใจ การจัดการอำนาจกับภรรยา ในการเข้ามาควบคุมความเป็นสามีภรรยาโดยผ่านการจดทะเบียนสมรส

2. เมื่อสามีนอกใจ ภรรยาจะประสบกับความรุนแรงในชีวิตคู่และได้รับผลกระทบต่อสถานภาพทางด้านต่างๆ

การทำร้ายภรรยาที่เกิดขึ้นจากการที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่นนั้น เป็นความรุนแรงที่ซ้ำซ้อน เป็นปัญหาที่ลิดรอนสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้หญิงที่เป็นภรรยาคู่ชีวิต เป็นบุคคลที่ภรรยาคิดว่าจะช่วยปกป้องดูแลยามเมื่อมีภัยมา และฝากชีวิตของเธอและลูกเอาไว้ด้วย จะเห็นได้ว่าภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายไม่เพียงแต่ทำร้ายทางร่างกายหรือทางเพศเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทรมานจิตใจเป็นสิ่งที่ทุกข์ทรมานที่สุดในชีวิต เป็นการทำลายความหวังและความตั้งใจ จนเป็นการทำลายตัวผู้หญิงเองด้วย และภรรยาที่ประสบความรุนแรงจำนวนมากๆ จึงไม่ยอมเล่าปัญหาให้ใครฟัง เพราะยังหวังที่จะให้คู่ของตนหยุดการกระทำรุนแรง และกลับมารักกันเหมือนเดิม

การแก้ปัญหาความรุนแรงในชีวิตคู่ กล่าวได้ว่าผู้หญิงไม่มีทางเลือกมากนักในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่ได้รับ เนื่องจากค่านิยมของสังคมที่มองว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของคู่สามีภรรยาที่ต้องจัดการแก้ไขกันเอง ผู้หญิงจึงมักจะทนไม่ไปปรึกษาใคร และแม้จะไปปรึกษาก็มักจะไม่ได้รับคำแนะนำมากนัก จะเห็นได้ว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจึงต้องเผชิญกับปัญหาเพียงลำพัง ความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นคือภาพสะท้อนทางประวัติศาสตร์ยาวนานของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง ส่งผลให้พฤติกรรมภายนอกใจภรรยายังคงไม่หมดไปจากสังคม ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นเหมือนเป็นตัวกดทับให้ผู้หญิงต้องอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าผู้ชายเสมอ และเมื่อประสบปัญหาก็จะเก็บงำไว้ในครอบครัวเท่านั้น ซึ่งภรรยาจะถูกสามีละเมิดสิทธิ ไม่ให้เกียรติ ซึ่งมีรูปแบบการกระทำตั้งแต่ การทำร้ายทางกาย ได้แก่ การต่อย เตะ ทบตีด้วยวัตถุ กระแทบ ทำให้บาดเจ็บด้วยวิธีต่างๆ การทำร้ายทางเพศ เช่น การบังคับให้ร่วมเพศในท่าที่ผู้หญิงไม่เต็มใจ เป็นต้น จนถึง การทำร้ายทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการบีบคั้นทางจิตใจ การด่าทอข่มขู่ จะทำร้าย การกักขัง การบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคม การปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การดูถูกเหยียดหยาม การทำร้ายหลายรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นนี้นับเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่มักเกิดขึ้นภายใต้หลังคาบ้าน และเป็นผลให้เกิดการกระทำรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อการกระทำรุนแรงในบ้านเกิดขึ้น สมาชิกในครอบครัวมักช่วยกันปกปิด และไม่ต้องการเอาผิด เพื่อไม่ให้เรื่องขยายใหญ่โตหรือล่วงรู้ถึงบุคคลอื่นนอกครอบครัว ผู้ถูกกระทำจึงจะต้องปกปิดและเป็นฝ่ายอดทนกล้ำกลืนรับการกระทำนั้นต่อไป การปกปิดและปล่อยให้เรื่องราวเงียบไปนั้น ในความเป็นจริงไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ต่างๆ ดีขึ้น ตรงกันข้าม มักกลับเป็นการสนับสนุนให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีก แท้จริงแล้ว การนิ่งเฉยของคนในบ้าน เป็นการทำลายระบบคุ้มครองทางสังคมที่ว่าผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษแล้ว

ภรรยาที่ประสบปัญหาสามีนอกใจ หรือแม้แต่ถูกกระทำรุนแรง สิ่งที่คุณผู้หญิงต้องการคือ การเข้ามาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงต่างๆ ช่วยเหลือในเรื่องการร้องทุกข์จากปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้น ซึ่งตนเองเป็นผู้ถูกกระทำ หรือขอรับคำปรึกษา และฟื้นฟูสภาพทางกายและจิตใจ รวมทั้งกรณีที่ต้องการช่วยเหลือเฉพาะด้าน เช่น ทางกฎหมาย การดำเนินคดี และการรักษาพยาบาลด้วย เห็นได้ว่ากฎหมายครอบครัวนั้นออกมาเพื่อเป็นเครื่องยืนยันความศิวิไลซ์ของประเทศเป็นหลัก แต่วัฒนธรรมของการที่สามีนอกใจภรรยา มีเมียน้อย เมียเก็บยังคงไม่ถูกถอนรากถอนโคนออกไป แต่จะเห็นได้ว่า เรื่องนี้เป็นเพียงเรื่องที่ถูกกันอยู่ในวงซุบซิบนินทามากกว่าการมองเห็นว่าเป็นเรื่องบันทอนสถาบันครอบครัว และที่สำคัญคนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือลูกของคุณเอง

3.เมื่อสามีนอกใจทอดทิ้งไปมีผู้หญิงอื่น ภรรยาจะจัดการกับปัญหาด้วยทางเลือกต่างๆ

การจัดการกับปัญหาสามีนอกใจภรรยา นั้น ไม่ได้หมายความว่าปัญหาดังกล่าวจะยุติลงทันที และฝ่ายที่นอกใจต้องตัดขาดจากบุคคลที่สามทันที ทั้งนี้เพราะฝ่ายนั้นอาจยังไม่พร้อมและต้องการเวลาในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตคู่คือการยกโทษให้อีกฝ่ายหนึ่ง และยกโทษให้ตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คู่สมรสดำเนินชีวิตต่อไปได้แทนที่จะหยุดอยู่กับอดีต ไม่ว่าคู่สมรสเลือกที่จะอยู่ด้วยกันหรือแยกทางกัน เราควรลดทิวและให้อภัยกัน และกันและกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีลูกด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ลูกของเราถูกกระทบกระเทือนกับสิ่งที่เกิดขึ้น

การตัดสินใจของคู่สมรสแต่ละคู่ว่าจะอยู่ด้วยกันต่อไป หรือจะแยกทางกันนั้น เป็นหน้าที่ของสามีภรรยา สองคนเท่านั้น ที่จะต้องตัดสินใจว่าทางเลือกใดเป็นทางออกที่ดีที่สุด ในขณะที่นั้น รวมทั้งในอนาคตด้วย พยายามหาวิธีแก้ปัญหาแต่ละวิธีก่อนว่ามีผลดีและผลเสียอย่างไร และช่วยให้คู่สมรสร่วมมือกันแก้ปัญหาโดยให้เกิดความบอบช้ำกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด แต่ในความเป็นจริงฝ่ายใดที่นอกใจก็จะพยายามเพียงแต่หลุดออกจากวงโคจรการเข้าใจกันออกไปแล้ว เรียกได้ว่าพยายามออกห่างจากภรรยาให้มากที่สุด บางคน ไม่กลับมาบ้านอีกต่อไป สำหรับทางออกของคนที่มีคู่นอกใจนั้นจะเป็นอย่างไร สิบคู่ก็จะเป็นสิบอย่าง ไม่มีคู่ของใครที่จะเหมือนกับใครไปทุกขั้นตอน แต่สิ่งสำคัญคุณจะต้องตัดสินใจเลือกทางออกอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะได้ไม่ทรมาน และอยู่อย่างหมดอาลัยตายอยากเหมือนตายทั้งเป็นกับสิ่งที่เกิดขึ้น อย่าปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามบุญตามกรรม แต่การเลือกหนทางหย่าก็ไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด ปัญหาที่จะตามมาหลังการหย่าร้างก็มีไม่น้อย จึงพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาก็จะสามารถอยู่ด้วยกันต่อไปจนแก่เฒ่าได้อย่างไรก็ดี ในที่สุดหากจำเป็นที่ผู้ชายจะต้องเลือกกระหว่างภรรยาของตนเองกับผู้หญิงอื่นนั้น ส่วนใหญ่สามีมักจะเลือกภริยาเดิมของเขาเอง แม้บางคนอาจจะต้องผินใจ แต่นักจิตวิทยาชี้ว่า "น้อยครั้งนักที่ชายจะเลือกผู้หญิงคนอื่น เขาอาจจะรักก็จริง แต่ก็เพียงกามารมณ์มากกว่าความรักรวมทั้งยังมีความผูกพันที่มีอยู่เดิมกับภริยาและลูกๆของเขาเป็นสำคัญ"

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ ทางเลือกในการจัดการปัญหาความรุนแรงของครอบครัว กรณีสามีนอกใจภรรยา

1. เสนอให้มีการให้ความรู้และให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาสามีนอกใจ และออกกฎหมายที่จะเอาผิดกับสามีที่ทอดทิ้งภรรยาและผู้หญิงที่มาแย่งสามีที่มีภรรยาแล้ว รวมถึงผลักดันกฎหมายครอบครัวให้นำมาช่วยเอื้อประโยชน์ต่อภรรยาหลวงมากขึ้น

2. เสนอวิธีการจัดการปัญหาสามีนอกใจ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญความรุนแรงในครอบครัวโดยพยายามสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างคู่สมรสถึงแม้ว่าจะจัดการกับปัญหาในลักษณะใดก็ตาม ไม่ตำหนิตัวเองและสามีว่าทำให้ชีวิตคู่เกิดปัญหา พยายามปรับประคองการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เกิดขึ้นให้เป็นไปในทางที่ดี อย่าใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหา ควรพูดคุยและทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น พยายามทำทุกอย่างด้วยสติและเหตุผล อย่าโยนความผิดให้แกกันและกัน สามีจะตำหนิว่าภรรยาทำหน้าที่บกพร่อง ภรรยาก็จะตำหนิสามีว่าขาดความรับผิดชอบ การตำหนิกันมีแต่จะทำให้ความโกรธเพิ่มขึ้นและพูดคุยกันไม่ได้ในที่สุด จึงเปลี่ยนความโกรธเป็นความพยายามที่จะคงชีวิตคู่ร่วมกัน ปรับตัวและหาทางแก้ไขเรื่องที่เกิดขึ้น

3. เสนอให้มีการประชาสัมพันธ์หน่วยงานที่ช่วยเหลือผู้หญิงในเรื่องปัญหาครอบครัว ให้เป็นที่รับรู้แก่คนส่วนมาก ควรมีการโฆษณาตามสื่อของรัฐบาล โทรทัศน์ วิทยุหรือทำแผนพับจัดวางไว้ตามโรงพยาบาลต่างๆ อาทิเช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง และบ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงที่ประสบปัญหา ต้องการเพื่อน และที่ปรึกษาปัญหาชีวิตในขณะนั้น

4. เสนอให้กลุ่มสมาคมที่ช่วยเหลือในเรื่องปัญหาสามีนอกใจ ทอดทิ้งภรรยา และเรื่องความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง ผนวกศักยภาพการกระทำรุนแรงต่อภรรยา ตลอดจนหน่วยงานของรัฐ ที่ดูแลเรื่องครอบครัว เช่น สมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและเป็นสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น ควรมีการจัดอบรม แก่ประชาชนทั่วไป ก่อนที่จะมีครอบครัว หลักการใช้ชีวิตคู่หลังแต่งงาน การวางแผนครอบครัว และการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย เพื่อช่วยป้องกันการเกิดปัญหาหย่าร้างหลังจากมาชีวิตร่วมกัน เช่น ก่อนแต่งงาน ควรใช้เวลาคบหาเป็นเพื่อนกันก่อน ควรศึกษาดูใจกัน มองให้เห็นว่าเขาและเราเป็นอย่างไร ไปกันได้ไหม สิ่งใดที่เขาและเราดี และสิ่งไหนที่เขาและเราบกพร่อง เราและเขายอมรับกันได้ไหม แก้ไขได้ไหม นำมาศึกษาและดูว่าเรากับเขาที่จะมาอยู่ด้วยกันใช้ชีวิตร่วมกัน แต่งงานกันจะอยู่กันได้รอดไหม พยายามเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงให้แกกัน

และกันได้ทราบก่อนที่จะมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน สิ่งสำคัญที่สุดคือการให้อภัย และการอยู่ร่วมกันทั้งยามทุกข์และยามสุข อดทนที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรคร่วมกันเป็นสิ่งที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของคู่รักทุกคน และช่วงชีวิตหลังสมรส สามีควรตระหนักว่าการนอกใจภรรยาไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ใช่ความสุข แต่คือความทุกข์ที่เกิดขึ้นแบบลูกโซ่ ผู้ชายไม่ควรมีทัศนคติมองผู้หญิงเป็นเครื่องตอบสนองอารมณ์ทางเพศเท่านั้น ควรให้เกียรติแก่ผู้หญิงทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภรรยาของ และสำหรับภรรยาควรรัก ซื่อสัตย์ และให้เกียรติสามี ดูแลปรนนิบัติสามีไม่บกพร่องในหน้าที่ของภรรยา รวมทั้งสร้างความรักและความอบอุ่นให้แก่ครอบครัวและอยู่เคียงข้างสามีตลอดไป ไม่ใช่ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาในทุกเรื่องและปรับปรุงความสัมพันธ์ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ระหว่างสามีให้ดีอยู่เสมอ และใช้หลักของความรัก ความเข้าใจ การโอบกอด การพูดคุยเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ให้ดีอีกทางหนึ่ง

5. องค์การศาสนาควรมีการจัดอบรม ทำบุญ ฝึกปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่การมาวัดกันเป็นครอบครัว เพื่อสร้างความรัก ความผูกพันและความอบอุ่นให้แก่ครอบครัวมากขึ้น โดยทุกคนในครอบครัวควรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของครอบครัว ไม่เห็นแก่ความสนุกเพียงชั่วครู่ชั่วยาม ควรนำหลักศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวครอบครัว ครอบครัวเป็นที่แห่งเดียวที่เต็มไปด้วยความรักและความอบอุ่น ทุกคนควรซื่อสัตย์ต่อกันและกัน สามีควรมีภรรยาหนึ่งคน ไม่ใช่ภรรยาหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีต้องมีเป้าหมาย ในการสร้างครอบครัวร่วมกันกับภรรยา ช่วยกันวางแผนชีวิตและสนับสนุนสมาชิกทุกคนให้ไปถึงซึ่งผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากระบวนการ การต่อสู้ของภรรยาหลวง ในการเรียกร้องค่าเลี้ยงดูบุตร หลังจากจดทะเบียนหย่า ซึ่งสามีจำนวนมากไม่ยอมจ่ายค่าเลี้ยงดูตามที่ได้ตกลงเอาไว้ในทะเบียนสมรส
2. ศึกษาการเข้ามาขอความช่วยเหลือของภรรยาที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่น ในสมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและมีความสุข
3. ศึกษาวิถีชีวิต จิตใจและความต้องการของสามีที่นอกใจภรรยา
4. ศึกษาถึงความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของผู้หญิงที่ถูกสามีทอดทิ้ง
5. ศึกษาผู้หญิงที่เข้ารับการบำบัดรักษาทางจิตในโรงพยาบาลศรีธัญญา กรณีสามีทอดทิ้ง